

tokat és követelményeket, amelyek a mai helyzetben, s az V. ötéves terv egész időszakában várhatóan megszabják fejlődésünket, s így irányt mutatnak a hazai TMI/RSZ optimálisához közelítő struktúrájának kialakításához is. Ennek megfelelően alkotó módon kell hozzájárulnunk a TMI társadalmi hatékonyságának növeléséhez, olyan új információs módszerek és szolgáltatások „feltalálásához” és bevezetéséhez, amelyek a felhasználó csoportok és egyének munkáját valóban eredményesebbé, gazdaságosabbá teszik.

Hivatkozások

- [1] FREEMAN, J.E. – RUBENSTEIN, A.H.: The users and uses of scientific and technical information. = Information Reports and Bibliographies, 4. köt. 1. sz. 1975. p. 1–35.
- [2] A jelentés összeállító az alábbi dokumentumokra hivatkoznak, amelyekben az amerikai TMI tevékenységek helyzetére nézve fontos megállapítások találhatók:
FREEMAN, J.E. – KOTTENSTETTE, J.P. – ROBBINS, M.R.: New information services in social problem areas. Denver, 1973, University of Denver Research Institute.
KNOX, W.T.: Systems for technological information transfer. = Science, 181. köt. 1973. aug. 3. p. 415–419.
Committee on Scientific and Technical Information: Scientific and technical communication. Washington, 1969, National Academy of Sciences.
- [3] A döntő kutatási problémák bemutatásán kívül különösen érdekes a jelentéseknek az a fejezete, melyben három szakember (Atherton, Melnechuk, Paisley) a szemináriumon felmerült témák közül 5 problémára „potenciális kutatási tervet (projektet)” vázolt fel; az 5 téma a következő: 1. a TMI/RSZ felhasználóinak oktatása; 2. a TMI és az átfogó társadalmi problémák; 3. az információk közvetítői; 4. a felhasználókra vonatkozó ismeretek szerepe a TMI/RSZ tervezésében; és 5. vezetésben-szervezésben. A projekt-vázlatok jelzik a kutatás néhány sajátos kérdését, egy-két hipotetikus megoldási javaslatot, a fontosabb releváns irodalmat, a kutatási metodikát, a várható idő- és költségigényeket, az eredmény hasznosításának lehetőségeit.

(Györe Pál)

* * *

A nemzetközi tudományos rendezvények az információterjesztés fontos csatornáin

A nemzetközi tudományos rendezvények (kongresszusok, konferenciák, szimpóziumok) nemcsak a gyorsuló és nemzetközi jellegében erősödő modern tudományos élet természetes velejárói, hanem egyben a közvetlen tájékozódás és tájékoztatás igen fontos csatornáin is.

Az első nemzetközi kongresszus, amelyen a világ legkiválóbb 46 orvosa vett részt – Rómában rendezték

1681–1682-ben – 15 hónapig tartott, havonta 3–4 előadással.

Korunkban a tudományos rendezvények számtalan fajtája és formája ismeretes a szűk körű megbeszélésektől a világméretű konferenciákig, amelyeken a legkorszerűbb technikai eszközöket (audio–vizuális berendezések, rádió, televízió, szinkron tolmácsolás stb.) alkalmazzák.

A tudományos rendezvények tematikájában két irányzat érvényesül: egyrészt a legszűkebb szakmai kört érintő speciális, másrészt a több szakterületet érintő, interdiszciplináris témák (geokémia, biokémia, kozmobiokémia stb.). A rendezvények helye sem korlátozódik ma már Európára.

Kezdetben egyéni kezdeményezésre, alkalmilag szerveződtek a tudományos rendezvények. Ma már állandó nemzetközi bizottságok, tudományos társaságok szervezik együttműködési tervek alapján a rendezvényeket. A tudományos élet mechanizmusában nagy szerepet játszik az ICSU (International Council of the Scientific Unions = Tudományos Szövetségek Nemzetközi Tanácsa).

1. A nemzetközi tudományos rendezvények tájékoztatói funkciója

A tudományos rendezvények résztvevői közvetlenül és gyorsan értesülnek a legújabb tudományos eredményekről. A közvetlen érintkezés lehetősége különösen nagy jelentőségű a fejlődő országok számára.

A tudományos rendezvények célja elsősorban tudományos információk cseréje, illetve kutatási eredmények ismertetése.

A rendezvények helyzetképet adnak a tárgyalt szakterületről; elemzik a kapott helyzetképet; szaktekintélyek nyilatkoznak a felvetett témákkal kapcsolatban. Az előzetes írásos dokumentumok, az előadások és az azokat követő vita nyomán közvetlen kapcsolat alakul ki az előadók és a hallgatóság között.

A rendezvények résztvevői a szervezők, az előadók (a témák szakértői), a témákban általában érdekeltek, végül a tájékoztatói szakemberek; ezek egy személyben terjesztői és felhasználói az információknak.

2. A rendezvények dokumentumai

A hagyományos bibliográfiák nem tájékoztatnak kielégítően a nemzetközi rendezvények dokumentumairól, amelyek általában egyébként is nehezen hozzáférhetők. A dokumentumok lehetnek a rendezvényt megelőzően szétküldött dokumentumok (preprintek), a rendezvényen szétosztott és a rendezvény után kiadott dokumentumok.

A dokumentumok megjelenési és előállítási formája sem egységes, és a könyv formában publikált konferenciaanyagok azonosítása sem egyszerű. Megjelenhetnek

ugyanis a konferencia neve alatt, a tárgyalta téma vagy, a szerkesztő neve alatt, sok esetben pedig semmitmondó elnevezéssel (pl. report, lectures, proceedings, documents stb.).

3. Tájékoztató Központok

Egy 1970-ben kiadott UNESCO-jelentés javasolta, hogy minden országban *jelöljenek ki egy felelős központi dokumentációs intézményt*, amely rendszeresen tájékoztatna:

- a tudományos rendezvényekről;
- az ezeket szervező nemzeti és nemzetközi intézményekről;
- a rendezvények megjelent dokumentumairól és lelőhelyükről;
- a rendezvényekről szóló kiadványokról (referálólapok, címjegyzékek, gyorstájékoztatók stb.)

A tudományos rendezvényekről (tárgykörükről, szervezőjükről stb.) *hirt adó számos kiadvány* közül néhány mutatja:

Bjulleten' Mezsduranodnüh Naucsnuh Szeszdov,
Konferencij i Kongreszszov (Moszkva)
Conferences, Exhibitions and Executive Travel (London)
Conferences, Meetings, Training Courses in Atomic Energy (Bécs)
Congressional Record (Washington)
International Associations (Brüsszel)
Informationsdienst Veranstaltungskalender (Berlin)
Meetings and Conventions (New York)
Mezsdunarodnue Evropejszkie Regional'nue i Nacional'nue Szovescsanija i Szimpozionü (Moszkva)
Officiel des Congres (Párizs)
Ricerca Scientifica (Róma)
Scientific Meetings (New York)
United Nations, Secretariat Calendar of Meetings (Genf)
World Calendar of Forthcoming Meetings (London)
World Meetings (Chestnut Mill—Massachusetts)

Romániában az INID (Institutul National de Informare și Documentare = Országos Információs és Dokumentációs Intézet) által kiadott *Ghidul manifestărilor internaționale științifice, tehnice și economice* (A nemzetközi tudományos, műszaki és gazdasági rendezvények mutatója) c. kiadvány tájékoztat a rendezvények elnevezéséről, helyéről, időpontjáról és a szervező intézményről.

Az INID *Instituții și organizații științifice, tehnice și economice din 50 de țări c.* kiadványa 50 ország tudományos, műszaki és gazdasági intézményeit, szervezeteit tárja fel.

A nemzetközi tudományos rendezvények dokumentumainak szemléje a megjelent jelentéseket, beszámolókat foglalja össze.

A tudományos intézmények tevékenységét és az

általuk szervezett rendezvényeket a legkülönbözőbb szempontok szerint ismertető dokumentumok elemző feltárása *sokrétű tájékoztatást tesz lehetővé*. A kutatókról, a kutatásban érdekelt országokról, a kutatással kapcsolatos új termékekről, az intézmények és vállalatok érdekeltiségéről. E feltárás alapján helyzetképet lehet adni a tudományos kutatásról, a szakemberek aktuális érdeklődési köréről, az egyes vállalatok tevékenységéről és az ipari termelés helyzetéről.

Egy téma kutatásának helyzetéről képet ad a tudományos rendezvények kiadványainak statisztikai elemzése. A jelentések és a résztvevők száma arra ad választ, hogy a témával kapcsolatban mennyi és milyen jelentőségű megbeszélésre került sor egy adott időszakon belül. A jelentések szövegének elemzése a kutatás helyzetéről, a központi témákról és a kutatást támogató intézményekről nyújt tájékoztatást, a munkacsoportok vizsgálata pedig a résztvevők jelentőségéről világosít fel. Az egyes témák legújabb szakértői is a tudományos rendezvények dokumentumaiból ismerhetők meg.

A tudományos rendezvények dokumentumainak bármely típusáról legyen is szó, megállapítható, hogy ezek megfelelő szintű gyűjtése, feltárása és elemzése egyaránt létfontosságú a kutatástervezés, a népgazdaság, a tudományos testületek és a kutatók számára.

/ALEMAN, V.: *Exploitation of the information propagated through the channel of international scientific events = Probleme de Informare și Documentare*, 1975. 3. sz. p. 150–182./

(Kondor Imréné)

Hogyan vehetnek részt információs szakemberek a kutatási és műszaki fejlesztési irányok prognosztizálásában?

A kutatás és a műszaki fejlesztés prognosztizálása mind nagyobb szerepet játszik a döntések előkészítésében. Minél fontosabb valamely tudományág vagy iparág, annál inkább így van ez. Nem kétséges, hogy a fejlesztés a kiemelkedően fontos területek közé tartozik.

Ezt érzékelve, statisztikai elemzés készült – a *Referativnui Zsurnal Szvarka* sorozatát alapul véve – a hegesztés 1962–1974 közötti szakirodalmáról. Ennek keretében összesen 16 ezer folyóiratcikk és 7 ezer szabadalmi leírás referátumát dolgozták fel. Ez a „világtermés” kb. 51%-a. (A tényleges információk száma ennél nagyobb volt, hiszen egy-egy referátum esetenként több módszert és irányzatot is tárgyal.)

A felmérés legfontosabb megállapításai:

az ívhegesztést és a villamos hegesztést tárgyaló publikációk mennyisége az utóbbi évek folyamán némi-